

Ο ΚΑΠΝΟΠΩΛΗΣ

Ποταμόπλοια / 17

Ο Καπνοπώλης εκδίδεται με την αρωγή
της Ομοσπονδιακής Καγκελαρίας της Αυστρίας.

This publication was supported
by a grant from the Federal Chancellery Austria

BUNDESKANZLERAMT ÖSTERREICH

ROBERT SEETHALER

Ο Καπνοπώλης
Der Trafikant

© 2012 by Kein & Aber AG Zürich – Berlin. All rights reserved.

© για την ελληνική γλώσσα 2018, Εκδόσεις ΠΟΤΑΜΟΣ

Σχεδιασμός εξωφύλλου: Δάφνη Κουγέα

Σελιδοποίηση: Βίβιαν Γιούρη

Εκδόσεις ΠΟΤΑΜΟΣ

Ξενοκράτους 48, 106 76 Αθήνα, τηλ. 210 7231271, fax 210 7254629

www.potamos.com.gr, info@potamos.com.gr

ISBN 978-960-545-092-2

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου ή τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισσιού, που κυρώθηκε με το ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, σελιδοποίησης, εξωφύλλου και γενικότερα της όλης αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές, ηλεκτρονικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

ROBERT SEETHALER

Ο ΚΑΠΝΟΠΩΛΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Καρίνα Λάμψα & Παυλίνα Δηρόνη

 ποταμός

ΑΘΗΝΑ 2018

Στον Λέο

«Μια Κυριακή, στο τέλος του καλοκαιριού του 1937, μια ασυνήθιστα βίαιη καταιγίδα που σάρωσε το Σαλτσκάμεργκουτ έμελλε να δώσει αιφνίδια τροπή, με εκτεταμένες συνέπειες, στη ζωή του Φραντς Χούγκελ, η οποία κυλούσε, μέχρι τότε χωρίς προβλήματα. Με την πρώτη μακρινή βροντή, ο Φραντς έτρεξε στη μικρή ψαράδικη καλύβα, όπου κατοικούσε με τη μητέρα του, στο χωριό Νούσντορφ-αμ-Άτερζε, και χώθηκε στο κρεβάτι του, για να ακούσει αυτό τον τρομακτικό θόρυβο μέσα από την ασφάλεια του ζεστού, χνουδωτού παπλώματός του. Η κακοκαιρία τράνταζε την καλύβα από όλες τις μεριές. Τα δοκάρια στέναζαν, τα παραθυρόφυλλα έξω χτυπούσαν και τα ξύλινα σανίδια της σκεπής, που ήταν σε μεγάλο βαθμό καλυμμένα από βρύα, έτριζαν. Η βροχή, σπρωγμένη από τις ριπές του ανέμου, μαστίγωνε τα τζάμια των παραθύρων και στα περβάζια λίγα αποκε-

φαλισμένα γεράνια πνίγονταν στις γλάστρες τους. Στον τοίχο, πάνω από την κούτα με τα παλιά ρούχα, ο σιδερένιος Ιησούς ταλαντευόταν, σαν να επρόκειτο οποιαδήποτε στιγμή να αποκολληθεί από τα καρφιά του και να πηδήξει από τον σταυρό. Από την κοντινή ακτή ακουγόταν ο κρότος των ψαροκάικων που χτυπούσαν στα αγκυροβόλια τους, καθώς τα μαστίγωναν τα κύματα.

Όταν επιτέλους η καταιγίδα κόπασε και μια πρώτη διαστακτική ηλιαχτίδα τρεμόπαιξε στο κρεβάτι του, περνώντας από το δάπεδο που γενιές ψαράδων είχαν μαυρίσει με τις βαριές μπότες τους, ο Φραντς ένιωσε ένα μικρό σκίρτημα ευχαρίστησης. Κουλουριάστηκε, κι αμέσως μετά έβγαλε το κεφάλι του από τα σκεπάσματα και κοίταζε γύρω του. Η καλύβα βρισκόταν πάντα στη θέση της, ο Ιησούς κρεμόταν ακόμα στο σταυρό, και έξω από το παράθυρο, που γυάλιζε από τις σταγόνες του νερού, ένα μοναχικό πέταλο γερανιού έλαμπε σαν μια αχνοκόκκινη αχτίδα ελπίδας.

Ο Φραντς σύρθηκε από το κρεβάτι του και πήγε στην εσοχή της κουζίνας, για να ετοιμάσει ένα φλιτζάνι καφέ με παχύ γάλα. Το καυσόξυλο κάτω από τη σόμπα ήταν στεγνό και άναψε σαν άχυρο. Καθώς κοίταζε τη φλόγα που τρεμόπαιζε, η πόρτα άνοιξε ξαφνικά με θόρυβο. Στη χαμηλή κάσα της στεκόταν η μητέρα του. Η κυρία Χούχελ, μια λεπτή γυναίκα γύρω στα σαράντα, κρατιόταν ακόμα μια χαρά, αν και ήταν κάπως αδυνατισμένη, όπως οι περισσότεροι ντόπιοι: η δουλειά στα γειτονικά αλατωρυχεία, τα βουστάσια ή τις κουζίνες των

θερινών πανδοχείων άφηγε τα σημάδια της. Στεκόταν εκεί, λαχανιασμένη, και στηριζόταν με το ένα της χέρι στο στύλο της πόρτας, με το κεφάλι ελαφρά σκυμμένο. Η ποδιά της κολλούσε στο σώμα της, ανάκατες τούφες μαλλιών έπεφταν στο μέτωπό της, και σταγόνες νερού έσταζαν μία μία από τη μύτη της. Πίσω της, το Σάφ-μπεργκ διαγραφόταν μελαγχολικό στον γκριζο, συννεφιασμένο ουρανό, όπου εμφανίζονταν πάλι, εδώ κι εκεί, μπλε κουκίδες. Ο Φραντς θυμήθηκε τη στραβή, παράξενα σκαλισμένη εικόνα της Παναγίας, που κάποιος πολύ παλιά είχε καρφώσει στην κάσα της πόρτας του παρεκκλησιού του Νούσντορφ, και με τη φθορά του χρόνου δεν ήταν πια σχεδόν καθόλου αναγνωρίσιμη.

«Βράχηνες μαμά;» ρώτησε, ανασκαλεύοντας τη φωτιά με ένα πράσινο κλαδάκι. Όταν η μητέρα του σήκωσε το κεφάλι της, είδε ότι έκλαιγε. Τα δάκρυα ανακατεύονταν με τις σταγόνες της βροχής και οι ώμοι της έτρεμαν.

«Τι έγινε;» ρώτησε τρομαγμένος, σπρώχνοντας το κλαδάκι στη φωτιά που κάπνιζε. Αντί να απαντήσει, η μητέρα του απομακρύνθηκε από την πόρτα, έκανε ένα-δυο ασταθή βήματα προς το μέρος του, αλλά στη μέση του δωματίου σταμάτησε. Για μια στιγμή φάνηκε σαν κάτι να έψαχνε γύρω της, ύστερα σήκωσε τα χέρια της σε μια κίνηση απελπισίας κι έπεσε μπροστά, στα γόνατα.

Ο Φραντς έκανε ένα διστακτικό βήμα, ακούμπησε το χέρι του στο κεφάλι της κι άρχισε να της χαϊδεύει αδέξια τα μαλλιά.

«Τι έγινε;» ξαναρώτησε βραχνά. Ξαφνικά, ένωθε παράξενα, χαζά. Μέχρι τότε τα πράγματα ήταν αντίστροφα: εκείνος έκλαιγε και η μητέρα του τον χάιδευε. Κάτω από την παλάμη του, το κεφάλι της έμοιαζε απαλό και εύθραυστο, μπορούσε να νιώσει τον ζεστό παλμό κάτω από το δέρμα.

«Πνίγγικε», είπε ήσυχα.

«Ποιος;»

«Ο Πράνινγκερ».

Ο Φραντς σώπασε. Άφησε λίγο ακόμα το χέρι του στο κεφάλι της κι ύστερα το τράβηξε. Η μητέρα του έσπρωξε τις τούφες των μαλλιών από το μέτωπό της. Σηκώθηκε και με την άκρη της ποδιάς της σκούπισε το πρόσωπό της. «Έχεις γεμίσει όλο το σπίτι με καπνό!» είπε. Έσπρωξε το πράσινο κλαδάκι από την σόμπα και τροφοδότησε τη φωτιά.

Ο Αλόις Πράνινγκερ θεωρούσε ότι ήταν ο πλουσιότερος άνθρωπος στο Σαλτσκάμεργκουτ. Στην πραγματικότητα, δεν ήταν παρά ο τρίτος πιο πλούσιος, κι αυτό τον εκνεύριζε υπέρμετρα, επειδή, όπως όλοι γνώριζαν, ήταν ένας άντρας πολύ φιλόδοξος και πεισματάρης μέχρι βλακείας. Του ανήκαν λίγα εκτάρια δάση και βοσκοτόπια, ένα περιονιστήριο, ένα εργοστάσιο χάρτου, τα τέσσερα τελευταία ιχθυοτροφεία της περιοχής, ένας άγνωστος αριθμός μεγάλων ή μικρών οικοπέδων γύρω από τη λίμνη, με κτίσματα πάνω τους, καθώς και δύο φέρι μποτ, ένα ατμόπλοιο αναψυχής, και το μοναδικό αυτοκίνητο σε μια ακτίνα άνω

των τεσσάρων χιλιομέτρων: μια μεγαλοπρεπής, μπορντό Steyr-Daimler-Puch, που ήταν μονίμως παρκαρισμένη σε μια σκουριασμένη, τσίγκινη παράγκα, επειδή οι δρόμοι ήταν συνεχώς βρεγμένοι από την αδιάκοπη, χαρακτηριστική βροχή του Σαλτσκάμεργκουτ.

Ο Αλδός Πράινινγκερ ήταν γύρω στα εξήντα, αλλά δεν του φαινόταν. Ήταν ακόμα στην ακμή του. Αγαπούσε τον εαυτό του, τον τόπο του, το καλό φαγητό, τα δυνατά ποτά και τις ωραίες γυναίκες – μολονότι η ομορφιά ήταν υποκειμενική και, επομένως, σχετική. Βασικά, αγαπούσε όλες τις γυναίκες, επειδή τις έβρισκε όλες ωραίες. Είχε γνωρίσει τη μητέρα του Φραντς πριν από πολλά χρόνια, στο μεγάλο πανηγύρι της λίμνης. Στεκόταν κάτω από την γέρινη φλαμουριά, φορούσε ένα ουρανό φουστάνι και οι γάμπες της ήταν σταράτες, λείες και αψεγάδιαστες σαν το ξύλινο τιμόνι της μπορντό Steyr-Daimler-Puch. Παρήγγειλε φρέσκο τηγανητό ψάρι, μια κανάτα μηλίτη και ένα μπουκάλι κίρς, και όσο έτρωγαν και έπιναν, δεν μπήκαν καν στον κόπο να μην κοιτάζουν ο ένας τον άλλον. Χόρεψαν πόλκα, αργότερα ακόμα και βαλς, ψιθυρίζοντας ο ένας στο αυτί του άλλου μικρά μυστικά. Ύστερα έκαναν περίπατο στην αστροφώτιστη λίμνη πιασμένοι αγκαζέ, μέχρι που βρέθηκαν απρόσμενα στην τενεκεδένια παράγκα κι αμέσως μετά στο βάθος της Steyr-Daimler-Puch. Το πίσω κάθισμα ήταν αρκετά φαρδύ, το δέρμα μαλακό, τα αμορτισέρ καλά λαδωμένα. Γενικά, ήταν μια πετυχημένη βραδιά. Από τότε συναντιόντουσαν συχνά στην παράγκα. Οι συναντήσεις

τους ήταν σύντομες και εκρηκτικές, χωρίς απαιτήσεις ή προσδοκίες. Ωστόσο, για την κυρία Χούχελ, αυτές οι ευχάριστες, ποτισμένες με ιδρώτα συνευρέσεις στο πίσω κάθισμα, είχαν μια ίσως ακόμα πιο ευχάριστη παρενέργεια: στο τέλος κάθε μήνα, με μεγάλη ακρίβεια, μια επιταγή με ένα διόλου ευκαταφρόνητο ποσό έφτανε στο ταμειυτήριο του Νούσντορφ. Αυτή η τακτική χρηματική ευλογία τής επέτρεψε να εγκατασταθεί στην άλλοτε ψαράδικη καλύβα ακριβώς πάνω στη λίμνη, να τρώει μια φορά τη μέρα ζεστό φαγητό και να πηγαίνει δυο φορές το χρόνο με το λεωφορείο στο Μπαντ Ισλ, για να πιεί ζεστή σοκολάτα στο Café Esplanade και να αγοράσει από το γειτονικό εμπορικό λίγα μέτρα λινό για ένα καινούργιο φόρεμα. Για το γιο της τον Φραντς, από την άλλη πλευρά, το πλεονέκτημα της στοργικής γενναιοδωρίας του Αλόις Πράιनिγκερ ήταν ότι δεν χρειαζόταν να σέρνεται όλη την ημέρα σε κάποιο αλατωρυχείο ή σε κανένα σωρό κοπριάς, όπως τα άλλα αγόρια, για να εξασφαλίσει ένα πενιχρό εισόδημα. Αντίθετα, μπορούσε να κάνει περίπατο στο δάσος από το πρωί ως το βράδυ, να λιάζει την κοιλιά του πάνω στις ξύλινες προβλήτες ή απλώς, όταν είχε κακό καιρό, να μένει στο κρεβάτι και να χάνεται σε συλλογισμούς και όνειρα. Τώρα, όμως, όλα αυτά είχαν τελειώσει.

Όπως συνήθιζε εδώ και περίπου σαράντα χρόνια – εκτός από όταν συνέβησαν κάποια δυσάρεστα γεγονότα, όπως ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος και η μεγάλη πυρκαγιά στο πριονιστήριο– ο Αλόις Πράιनिγκερ πέρασε

κι εκείνο το κυριακάτικο πρωινό στο συνηθισμένο του τραπέζι στο πανδοχείο Goldener Leopold, έφαγε ψητό ελάφι με κόκκινο λάχανο και ζυμαρικά, και ήπιε οκτώ ποτήρια μύρα και τέσσερα σναπς διπλής απόσταξης. Με την βαθιά, πάλλουσα, μπάσα φωνή του, έκανε πολλά σημαντικά σχόλια για τη διατήρηση της λαϊκής παράδοσης στην Άνω Αυστρία, για τον μπολοσεβικισμό που εξαπλωνόταν σαν ψώρα σε ολόκληρη την Ευρώπη, για τους ηλίθιους Εβραίους, τους ακόμα πιο ηλίθιους Γάλλους, και τις απεριόριστες δυνατότητες που παρουσιάζονταν για την ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας. Όταν μεσημέριασε, πήρε νυσταγμένος το μονοπάτι δίπλα στην όχθη για να πάει στο σπίτι του, ενώ γύρω του επικρατούσε μια παράξενη ησυχία. Δεν έβλεπες πουλιά, δεν άκουγες έντομα, κι ακόμα και οι κρεατόμυγες που λίγο πριν στο πανδοχείο στριφογύριζαν στον ιδρωμένο, γυαλιστερό σβέρκο του, είχαν εξαφανιστεί. Ο ουρανός κρεμόταν βαρύς πάνω από την ακίνητη επιφάνεια της λίμνης. Ακόμα και τα καλάμια ήταν ακίνητα. Ήταν σαν ο αέρας να είχε πήξει και να είχε εγκλωβίσει ολόκληρο το τοπίο στη σιωπηρή ακινησία του. Ο Αλβός σκέφτηκε την πηχτή με χοιρινό στο Goldener Leopold: αυτό έπρεπε να είχε παραγγείλει, και όχι το ψητό ελάφι, που παρά τα σναπς τού είχε κάτσει σαν πέτρα στο στομάχι. Σκούπισε τον ιδρώτα από το μέτωπό του με το μανίκι του πουκαμίσου του και κοίταξε την επιφάνεια του νερού που απλωνόταν μπροστά του σαν σκούρο μπλε μετάξι. Ύστερα, έβγαλε τα ρούχα του.

Το νερό ήταν ευχάριστα δροσερό. Ο Αλόις κολυμπούσε με αργές απλωτές, εκπνέοντας στα μυστηριώδη, σκοτεινά βάθη κάτω του. Είχε φτάσει περίπου στη μέση της λίμνης όταν έπεσαν οι πρώτες σταγόνες, και πενήντα μέτρα μετά έριχνε καρεκλοπόδαρα. Στην επιφάνεια του νερού ακουγόταν ένα μονότονος θόρυβος: βαριές σταγόνες, παχιά κορδόνια βροχής ένωσαν τη μαυρίλα του ουρανού με τη μαυρίλα της λίμνης. Σηκώθηκε ένας αέρας που γρήγορα έγινε καταιγίδα και μετέτρεψε τα κύματα σε αφρισμένα λοφία. Μια πρώτη αστραπή έλουσε για μια στιγμή τη λίμνη με ένα εξωπραγματικό ασημένιο φως. Η βροντή ήταν εκκωφαντική. Ένας κρότος που νόμιζες ότι θα ανοίξει τη γη στα δύο. Ο Αλόις γέλασε δυνατά και συνέχισε να χτυπάει άγρια χέρια και πόδια. Φώναζε από ευτυχία. Ποτέ δεν είχε νιώσει τόσο ζωντανός. Γύρω του το νερό πάφλαζε, πάνω του ο ουρανός κατέρρεε, εκείνος όμως ήταν ζωντανός. Ζωντανός! Έσπρωξε το πάνω μέρος του σώματός του έξω από το νερό και φώναζε στα σύννεφα πάνω. Εκείνη ακριβώς τη στιγμή ένας κεραυνός τον χτύπησε στο κεφάλι. Μια απαστράπτουσα φωτεινότητα γέμισε το εσωτερικό του κρανίου του και για ένα κλάσμα του δευτερολέπτου είχε σαν μια προαίσθηση αιωνιότητας. Αμέσως μετά, η καρδιά του σταμάτησε, και με μια ξαφνιασμένη έκφραση στο πρόσωπο, τυλιγμένος σε ένα πέπλο από εύθραυστες φυσαλίδες που λαμπύριζαν ελαφρά, βούλιαξε στον βυθό.

Στην κηδεία, που έγινε στο κοινοτικό νεκροταφείο του Νούσντορφ, είχε αρκετό κόσμο. Ήρθαν πολλοί άνθρωποι από την περιοχή, για να αποχαιρετήσουν τον Αλόις Πράνιινγκερ. Κυρίως, όμως, ένας εντυπωσιακός αριθμός από γυναίκες που φορούσαν μαύρο βέλο μαζεύτηκαν γύρω από τον τάφο του. Υπήρξαν πολλά κλάματα και λυγμοί, και ο Χορστ Τσαιτλμάγιερ, ο αρχαιότερος πρωτομάστορας του πριονιστηρίου, ακούμπησε τα τρία δάχτυλα του δεξιού του χεριού στο στήθος και είπε με τρεμάμενη φωνή λίγα λόγια: «Ο Πράνιινγκερ ήταν καλός άνθρωπος. Απ' όσο γνωρίζουμε, ποτέ δεν έκλεψε ούτε ξεγέλασε κανέναν. Και τον τόπο του τον αγάπησε όσο κανείς. Από μικρό παιδί του άρεσε να πέφτει στη λίμνη. Την περασμένη Κυριακή ήταν η τελευταία του φορά. Τώρα είναι κοντά στο Θεό, και του ευχόμαστε τα καλύτερα. Στο όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, αμήν!»

«Αμήν!» απάντησαν κι οι άλλοι. «Και είχε ακόμα μια όρεξη!» ψιθύρισε κάποιος, και οι παραβρισκόμενοι έγνεψαν καταφατικά. Ένας πνιχτός λυγμός ακούστηκε κάτω από ένα μαύρο βέλο, λίγες κουβέντες ανταλλάχθηκαν εδώ κι εκεί, κι ύστερα το πλήθος διαλύθηκε.

Στο δρόμο της επιστροφής η μητέρα του Φραντς σήκωσε το βέλο της και ανοιγόκλεισε τα κοκκινισμένα μάτια της στο φως του ήλιου. Η λίμνη ήταν ήρεμη, λαμπύριζε. Στα ρηγά ένας ερωδιός στεκόταν ακίνητος, προσμένοντας το επόμενο ψάρι. Στην πέρα ακτή, ένα ατμόπλοιο σφύριξε αναγγέλλοντας την αναχώρησή του.

Πίσω του, το Σάφμπεργκ έμοιαζε με ζωγραφιά και χελιδόνια πετούσαν γοργά στον καθαρό αέρα.

«Ο Πράνινγκερ έφυγε και οι καιροί δεν καλυτερεύουν. Κάτι υπάρχει στην ατμόσφαιρα», είπε, ακουμπώντας το χέρι της στο μπράτσο του Φραντς, που χωρίς να το θέλει κοίταξε ψηλά, αλλά δεν υπήρχε τίποτα. Η μητέρα του αναστέναξε.

«Είσαι ήδη δεκαεπτά χρονών», είπε. «Κι έχεις ακόμα τόσο απαλά χέρια. Απαλά και μαλακά και άσπρα, σαν κοριτσιίστικα. Κάποιος σαν εσένα δεν μπορεί να δουλέψει στο δάσος. Και ασφαλώς ούτε στη λίμνη. Ούτε οι παραθεριστές θα ξέρουν τι να σε κάνουν».

Είχαν σταματήσει να περπατούν, το χέρι της ακουμπούσε πάντα ζεστό και ελαφρύ στο μπράτσο του. Το ατμόπλοιο απέπλευσε και άρχισε να κινείται αργά, με θόρυβο, στη λίμνη.

«Σκέφτηκα λιγάκι, Φραντσλ), είπε η μητέρα του. «Έχω έναν παλιό φίλο. Παλιά, πριν από πολλά χρόνια, είχε περάσει ένα καλοκαίρι μαζί μας, στη λίμνη. Τον λένε Ότο Τρσνιεκ. Αυτός λοιπόν ο Ότο Τρσνιεκ έχει ένα καπνοπωλείο στο κέντρο της Βιέννης. Ένα πραγματικό καπνοπωλείο, με εφημερίδες, τσιγάρα και όλα τα συναφή. Αυτό είναι ήδη αρκετό, αλλά το καλύτερο είναι ότι μου χρωστάει μια χάρη».

«Για ποιο πράγμα;»

Η μητέρα του ανασήκωσε τους ώμους της και διόρθωσε με τα ακροδάχτυλά της μια πτυχή του βέλου της. «Ήταν ένα ζεστό καλοκαίρι και ήμαστε νέοι και ελαφρόμυαλοι... ».

Στην ακτή ο ερωδιός σήκωσε ξαφνικά το κεφάλι του, ράμφισε μια δυο φορές τον αέρα, άπλωσε τα φτερά του και πέταξε. Για λίγη ώρα τον παρακολούθησαν να πετάει, μέχρι που τελικά κατέβηκε και εξαφανίστηκε πίσω από τις καλαμιές.

«Μην ανησυχείς, Φραντσλ, αυτό έγινε πολύ καιρό πριν βρεθείς εσύ στην αγκαλιά μου», είπε. «Τέλος πάντων, εγώ του έγραψα. Ενωώ του Ότο Τρσνιεκ. Μήπως έχει καμιά δουλειά για σένα».

«Και;»

Αντί για απάντηση, η μητέρα του έβαλε το χέρι της κάτω από την πλεχτή μαύρη ζακέτα της και τράβηξε ένα χαρτί που έμοιαζε επίσημο. Ήταν ένα τηλεγράφημα, με καθαρά κεφαλαία μπλε γράμματα: ΤΟ ΑΓΟΡΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΡΘΕΙ ΣΤΟΠ ΑΛΛΑ ΜΗΝ ΠΕΡΙΜΕΝΕΙΣ ΠΟΛΛΑ ΣΤΟΠ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΣΤΟΠ ΟΤΤΟ ΣΤΟΠ.

«Και τι σημαίνει αυτό;» ρώτησε ο Φραντσ.

«Σημαίνει ότι αύριο φεύγεις για τη Βιέννη!»

«Αύριο; Μα δεν γίνεται... » τραύλισε εμβρόντητος. Την επόμενη στιγμή, η μητέρα του, χωρίς να πει κουβέντα, του έδωσε ένα χαστούκι. Το χτύπημα τον ξάφνιασε τόσο, που τρέκλισε λιγάκι.

Την επομένη, ο Φραντσ καθόταν στο πρωινό τρένο για τη Βιέννη. Για να γλιτώσουν χρήματα, εκείνος και η μητέρα του είχαν περπατήσει τα δεκατρία χιλιόμετρα μέχρι τον σταθμό του Τίμελκαμ. Το τρένο ήρθε στην ώρα του, ο αποχαιρετισμός ήταν σύντομος, όλα είχαν ήδη γίνει και ειπωθεί. Τον φίλησε στο μέτωπο, εκεί-

νος ήταν λίγο κακόκεφος, της έγνεψε κι ανέβηκε στο τρένο. Όταν η παλιά ατμομηχανή ντίζελ πήρε μπρος, ο Φραντς κρέμασε το κεφάλι του από το παράθυρο και είδε τη μητέρα του, που του κουνούσε το χέρι στην αποβάθρα, να μικραίνει όλο και περισσότερο, μέχρι που εξαφανίστηκε εντελώς κι έγινε μια αχνή κουκίδα στο καλοκαιρινό πρωινό φως. Σωριάστηκε στο κάθισμά του, έκλεισε τα μάτια του και έβγαλε τόσο βαθιά την εκπνοή που σχεδόν ζαλίστηκε. Μόνο δυο φορές μέχρι τότε είχε φύγει από το Σαλτσκάμεργκουτ: μια φορά είχαν πάει στο Λιντς για να αγοράσουν ένα κοστούμι για την πρώτη ημέρα του σχολείου, και μια άλλη φορά, στο δημοτικό, είχε πάει με το σχολείο στο Σάλτσμπουργκ, όπου είχαν παρακολουθήσει ένα θλιβερό κοντσέρτο με κρουστά και είχαν περάσει την υπόλοιπη μέρα περπατώντας γύρω από τα παλιά τείχη. Ωστόσο, ήταν απλώς εκδρομές, τίποτα παραπάνω. «Αυτό είναι κάτι διαφορετικό, κάτι εντελώς διαφορετικό!» μονολόγησε σιγανά. Στο μυαλό του το μέλλον εμφανίστηκε σαν μια μακρινή ακτογραμμή, που πρόβαλε στην πρωινή ομίχλη: ακόμα κάπως αόριστο και θολό, και ωστόσο ελπιδοφόρο και ωραίο. Και ξαφνικά όλα έμοιαζαν ανάλαφρα κι ευχάριστα. Ήταν σαν ένα μεγάλο μέρος του βάρους του σώματός του να είχε μείνει πίσω, μαζί με την νεφελώδη μορφή της μητέρας του, στην πλατφόρμα του Τίμελκαμ. Τώρα ο Φραντς καθόταν στο κουπέ σχεδόν αβάρης, ένιωθε το ρυθμικό κροτάλισμα που έκαναν οι ράγες κάτω από το κάθισμά του, καθώς έτρεχαν με την ασύλ-

ληπτη ταχύτητα των σχεδόν ογδόντα χιλιομέτρων την ώρα, με κατεύθυνση τη Βιέννη. Μιάμιση ώρα αργότερα, όταν το τρένο αναδύθηκε από τους πρόποδες των Άλπεων και ανοίχτηκε μπροστά του το πλατύ, φωτεινό, λοφώδες τοπίο της Κάτω Αυστρίας, ο Φραντς είχε ήδη φάει όλο το περιεχόμενο του πακέτου με τις μητρικές προμήθειες και αισθανόταν πάλι βαρύς όπως πάντα.

Το ταξίδι πέρασε χωρίς κάποιο αξιομνημόνευτο περιστατικό, μάλλον βαρετά. Μόνο μια φορά το τρένο χρειάστηκε να κάνει μια απρογραμμάτιστη στάση, στην ευθεία μεταξύ Αμστέτεν και Μπεχάιμσκιρχεν. Ένα δυνατό τράνταγμα, και τα βαγόνια έχασαν ταχύτητα. Διάφορες αποσκευές έπεσαν από τα δίχτυα, ακούστηκε ένα εκκωφαντικό τρίζιμο, φωνές και βρισιές παντού, ύστερα άλλο ένα τράνταγμα, ακόμα πιο δυνατό από το πρώτο, και το τρένο σταμάτησε. Ο μηχανοδηγός αναγκάστηκε να ρίξει όλο του το βάρος στο σιδερένιο μοχλό του φρένου, καθώς λίγο πιο μακριά πάνω στις ράγες ξεπρόβαλε ένα μεγάλο, σκούρο αντικείμενο, σαν σωρός, σε κάθε περίπτωση ύποπτο. «Μάλλον οι σοσιαλιστές, πάλι!» μουρμούρισε ο ελεγκτής, καθώς περνούσε τρέχοντας από τα βαγόνια, με το μπλοκ των εισιτηρίων να ανεμίζει, για να φτάσει στο μπροστινό μέρος του τρένου. «Ή οι ναζί! Το ίδιο κάνει: ίδια φάρα είναι όλοι τους!»

Γρήγορα, όμως, έγινε σαφές ότι το ύποπτο αντικείμενο ήταν μια γέρικη αγελάδα που είχε αποφασίσει να πεθάνει πάνω στις ράγες του τρένου της δυτικής γραμμής, και τώρα κειτόταν βαριά και δυσώδης στις

τραβέρες. Με τη βοήθεια κάποιων επιβατών –και κάτω από την στενή παρακολούθηση του Φραντς, που με τα μαλακά κοριτσιίστικα χέρια του σταυρωμένα πίσω από την πλάτη του, στεκόταν σε απόσταση ασφαλείας– κατάφεραν να σύρουν το πτώμα από τις ράγες. Τα σκούρα μάτια της αγελάδας γυάλιζαν κάτω από το τρελό πηγαινέλα που έκαναν οι μύγες. Ο Φραντς θυμήθηκε τις γυαλιστερές πέτρες που μάζευε συχνά όταν ήταν μικρός στην όχθη της λίμνης και γύριζε με φουσκωμένες τις τσέπες του παντελονιού του στο σπίτι. Κάθε φορά, όταν τίνιζε το παντελόνι του στο πάτωμα της καλύβας και οι πέτρες κυλούσαν στο δάπεδο, θολές και στεγνές, διαπίστωνε με έκπληξη και με κάποια απογοήτευση, ότι είχαν χάσει τη μυστηριώδη αρχική τους γυαλάδα.

Όταν τελικά το τρένο έφτασε με μόνο δύο ώρες καθυστέρησης στον Δυτικό Σταθμό της Βιέννης και ο Φραντς βγήκε από την αίθουσα του σταθμού στο λαμπρό μεσημεριανό φως, η σύντομη μελαγχολία του είχε προ πολλού περάσει. Αισθάνθηκε όμως μια αδιαθεσία και χρειάστηκε να κρατηθεί από το πλησιέστερο φανάρι. Θα ήταν πολύ ενοχλητικό να λιποθυμήσει αμέσως μόλις έφτασε, μπροστά σε όλους, σκέφτηκε θυμωμένος. Ακριβώς σαν τους ασπρουλιάρηδες παραθεριστές, που μόλις έφταναν στη λίμνη, κάθε καλοκαίρι, τους χτυπούσε το κύμα της ζέστης και έπεφταν ξεροί στο γρασίδι, για να τους συνεφέρουν μετά οι καλοδιάθετοι ντόπιοι με έναν κουβά νερό ή ένα-δυο χαστούκια. Γαντζώθηκε ακόμα πιο γερά από το φανάρι, έκλεισε

τα μάτια και στάθηκε ακίνητος, μέχρι που ένιωσε τη γη στέρα κάτω από τα πόδια του και διαλύθηκαν οι κόκκινες κουκίδες που τον εμπόδιζαν να βλέπει. Όταν ξανάνοιξε τα μάτια, ξέσπασε σε ένα μικρό τρομαγμένο γέλιο. Όλα ήταν υπερβολικά. Η πόλη έβραζε όπως η κατσαρόλα με τα λαχανικά στην κουζίνα της μητέρας του. Τα πάντα βρισκόνταν σε διαρκή κίνηση, ακόμα και οι τοίχοι και οι δρόμοι έμοιαζαν να ζουν, να αναπνέουν, να δονούνται. Ήταν σαν να μπορούσες να ακούσεις τον στεναγμό των λιθόστρωτων δρόμων και το τρίξιμο των τούβλων. Παντού θόρυβος: υπήρχε ένα αδιάκοπο βουητό στον αέρα, ένα ακατανόητο μπέρδεμα ήχων, τόνων και ρυθμών, που αποκολλούνταν, μπερδεύονταν, έπνιγαν ο ένας τον άλλον, φώναζαν, μούγκριζαν. Και φως. Παντού κάτι αναβόσβηγε, κάτι έλαμπε, κάτι άστραφτε, κάτι φώτιζε: παράθυρα, καθρέφτες, διαφημιστικές πινακίδες, κοντάρια σημαίας, πόρτες, φακοί. Αυτοκίνητα περνούσαν με θόρυβο. Ένα φορτηγό. Μια πράσινη μοτοσυκλέτα. Κι άλλο φορτηγό. Ένα τραμ έστριψε στη γωνία με ένα διαπεραστικό σφύριγμα. Η πόρτα ενός μαγαζιού άνοιξε απότομα, πόρτες αυτοκινήτων χτυπούσαν δυνατά. Κάποιος σιγοτραγουδούσε το πρώτο στίχάκι ενός λαϊκού τραγουδιού, αλλά σταμάτησε στη μέση του ρεφραίν. Ένας άλλος έβρισε χοντρά. Μια γυναίκα φώναζε σαν κόκορας που τον σφάζεις. Ναι, σκέφτηκε ο Φραντς ζαλισμένος, αυτό εδώ είναι κάτι άλλο. Κάτι εντελώς διαφορετικό. Κι εκείνη τη στιγμή συνειδητοποίησε τη δυσωδία. Κάτι ανάβραζε κάτω από το λιθό-

στρωτο και όλων των ειδών οι αναθυμιάσεις έφταναν μέχρι πάνω. Μύριζε απόβλητα, ούρα, φτηνό άρωμα, παλιό λίπος, καμένο λάστιχο, ντίζελ, κοπριά, καπνό τσιγάρου, πίσσα.

«Μήπως δεν αισθάνεσαι καλά, νεαρέ;» Μια μικροσκοπική κυρία είχε καθίσει δίπλα στον Φραντς και τον κοίταζε με κόκκινα, ερεθισμένα μάτια. Παρά τη μεσημεριανή ζέστη, φορούσε ένα βαρύ λόντεν* παλτό και ένα ταλαιπωρημένο γούνινο καπέλο στο κεφάλι.

«Όχι, όχι!» απάντησε βιαστικά ο Φραντς. «Έχει όμως τόσο θόρυβο αυτή η πόλη. Και βρομάει λίγο. Υποθέτω ότι είναι το κανάλι».

Η μικροσκοπική κυρία σήκωσε τον δείκτη του χεριού της προς το μέρος του, σαν μαραμένο κλαδάκι.

«Δεν είναι το κανάλι που βρομάει», είπε. «Είναι οι καιροί. Σάπιοι καιροί. Σάπιοι, φαύλοι και εκφυλισμένοι!»

Από την άλλη μεριά του δρόμου περνούσε μια καρότσα, φορτωμένη μέχρι πάνω με βαρέλια μπύρας. Ένα από τα άλογα που την έσερναν σήκωσε την ουρά του και άφησε να πέσουν λίγα περιττώματα. Ένα καχεκτικό παιδί που ακολουθούσε γι' αυτό το σκοπό, τα μάζεψε με γυμνά χέρια από κάτω και τα έχωσε στον σάκο του.

«Έρχεσαι από μακριά;» ρώτησε η μικροσκοπική κυρία.

* Loden: χαρακτηριστικό πράσινο μάλλινο παλτό, σε γερμανόφωνες περιοχές. (ΣτΜ)

«Από το σπίτι».

«Α, από πολύ μακριά. Το καλύτερο που έχεις να κάνεις είναι να γυρίσεις αμέσως πίσω!»

Στο αριστερό της μάτι, στο σημείο όπου είχε σπάσει μια φλέβα, είχε σχηματιστεί ένα ροζ τρίγωνο. Μικροσκοπικοί κόκκοι ανθρακόσκονης είχαν κολλήσει στις βλεφαρίδες της.

«Βλακείες!» είπε ο Φραντς. «Δεν υπάρχει επιστροφή, και εκτός αυτού μια συνήθεια είναι όλα».

Γύρισε κι έφυγε, διέσχισε τη Γκέρτελστρασσε όπου είχε πολλή κίνηση, απέφυγε την τελευταία στιγμή ένα λεωφορείο που περνούσε με θόρυβο, πήδηξε πάνω από μια λακκούβα με καβαλίνες και έστριψε στη Μαρίαχιλφερστρασσε, το δρόμο απέναντι από το σταθμό, όπως του είχε πει η μητέρα του. Όταν, για άλλη μια φορά, κοίταζε πίσω του, η μικροσκοπική κυρία ήταν ακόμα στο φανάρι δίπλα στην είσοδο του σταθμού – ένας νάνος με πράσινο λόντεν παλτό και ασυνήθιστα μεγάλο κεφάλι, με το φως του ήλιου να λάμπει στις λεπτές τρίχες του γούνινου καπέλου της.

Το μικρό καπνοπωλείο του Ότο Τρσνιεκ βρισκόταν στο ένατο διαμέρισμα της Βιέννης, στη Βέρνιγκερστρασσε, στριμωγμένο ανάμεσα στο γραφείο των Εγκραταστά-

σεων Βάιτχαμερ και το κρεοπωλείο Ροσχούμπερ. Πάνω από την είσοδο υπήρχε μια μεγάλη μεταλλική πινακίδα:

Καπνοπωλείο Τρσνιεκ
Εφημερίδες – Χαρτικά – Καπνά
 από το 1919

Ο Φραντς έστρωσε τα μαλλιά του με λίγο σάλιο, κούμπωσε το πουκάμισό του μέχρι πάνω, πράγμα που του προσέδιδε, κατά τη γνώμη του, κάποια σοβαρότητα, πήρε μια βαθιά ανάσα και μπήκε στο μαγαζί. Ένας απαλός ήχος από καμπανάκια ακούστηκε από την κάσα της πόρτας, πάνω από το κεφάλι του. Ελάχιστα φως περνούσε στο εσωτερικό, μέσα από τις αφίσες, τα φυλλάδια και τις διαφημίσεις που κάλυπταν σχεδόν εντελώς τη βιτρίνα. Χρειάστηκε να περάσουν λίγα δευτερόλεπτα, μέχρι τα μάτια του Φραντς να συνηθίσουν το σκοτάδι. Το μαγαζί ήταν πολύ μικρό και ήταν γεμάτο μέχρι το ταβάνι με εφημερίδες, περιοδικά, σημειωματάρια, βιβλία, γραφική ύλη, πακέτα με τσιγάρα, κουτιά με πούρα και διάφορα άλλα μικροπράγματα, που σχετίζονταν με τον καπνό και το χαρτί. Πίσω από τον χαμηλό πάγκο του ταμείου, ανάμεσα σε δύο ψηλές στοίβες με εφημερίδες, καθόταν ένας ηλικιωμένος άντρας. Το κεφάλι του ήταν σκυμμένο πάνω σε ένα ντοσιέ και με μεγάλη προσοχή και προσήλωση, περνούσε αριθμούς σε στήλες και τετραγωνάκια που προβλέπονταν γι' αυτό το σκοπό. Μια βαριά ησυχία γέμιζε το δωμάτιο, όπου δεν ακουγόταν παρά ο ήχος της πέννας στο χαρτί.

Η σκόνη έλαμπε στις λίγες ισχνές αχτίδες του φωτός, και μια μυρωδιά καπνού, χαρτιού και τυπογραφικής μελάνης, γέμιζε τον αέρα.

«Γεια σου, Φραντσλ», είπε ο άντρας, χωρίς να σηκώσει το κεφάλι του από τους αριθμούς. Το είπε σιγά, αλλά σε αυτόν τον περιορισμένο χώρο, οι λέξεις ακούστηκαν εκπληκτικά καθαρά.

«Πώς ξέρετε ποιός είμαι;»

«Στα πόδια σου βρίσκεται ακόμα το μισό Σαλτσκάμεργκουτ!» Ο άντρας έδειξε με την πένα του τα παπούτσια του Φραντσ, που είχαν κολλημένα στις άκρες τους λίγα κομμάτια από σκούρο χρώμα.

«Κι εσείς είστε ο Ότο Τρσνιεκ».

«Ακριβώς». Με μια κουρασμένη κίνηση, ο Ότο Τρσνιεκ έκλεισε το ντοσιέ και το εξάφάνισε σε ένα συρτάρι. Ύστερα, σηκώθηκε από τη μικρή πολυθρόνα του, εξαφανίστηκε με ένα παράξενο πήδημα πίσω από την στοίβα με τις εφημερίδες και εμφανίστηκε ξανά με δυο δεκανίκια κάτω από τις μασχάλες. Από όσο μπορούσε να δει ο Φραντσ, από το αριστερό του πόδι είχε μείνει μόνο ο μισός μηρός. Το ύφασμα του παντελονιού ήταν ραμμένο στο κάτω μέρος έτσι ώστε να σχηματίζει μια μύτη, που σε κάθε κίνηση κουνιόταν ελαφρά μπροσπίσω. Ο Ότο Τρσνιεκ σήκωσε ένα από τα δεκανίκια του και με μια κυκλική, σχεδόν τρυφερή κίνηση, έδειξε τηνπραμάτεια του μαγαζιού του.

«Και αυτοί εδώ είναι οι γνωστοί μου. Οι φίλοι μου. Η οικογένειά μου. Αν μπορούσα, θα τους κρατούσα